

купність інституційних та інших чинників, котрі визначають особливості протікання процесів енергозабезпечення та використання ВЕР в межах енергетичної системи регіону. Матеріальна складова РЕС пов'язана чинниками прямого впливу на розвиток відновлюваної енергетики в регіоні, а регулятивна – з чинниками опосередкованого впливу.

Регіональна енергетична мережа становить масив споживачів енергії певного регіону, місць отримання енергоресурсів та їх перероблення для отримання енергії, а також інфраструктурних комплексів, які забезпечують перероблення та доставку енергії до кінцевих споживачів. Мережа енергоспоживання є відкритою складною системою, яка може обмінюватися енергією та енергоресурсами із зовнішнім середовищем. Враховуючи перелічені недоліки існуючих підходів до розуміння регіональної енергетичної системи та висунуті нами припущення щодо важливості врахування окремих чинників розвитку енергетики (зокрема й з використанням ВЕР), ми запропонували власне бачення регіональної енергетичної системи, яке представлено на рис. 4.

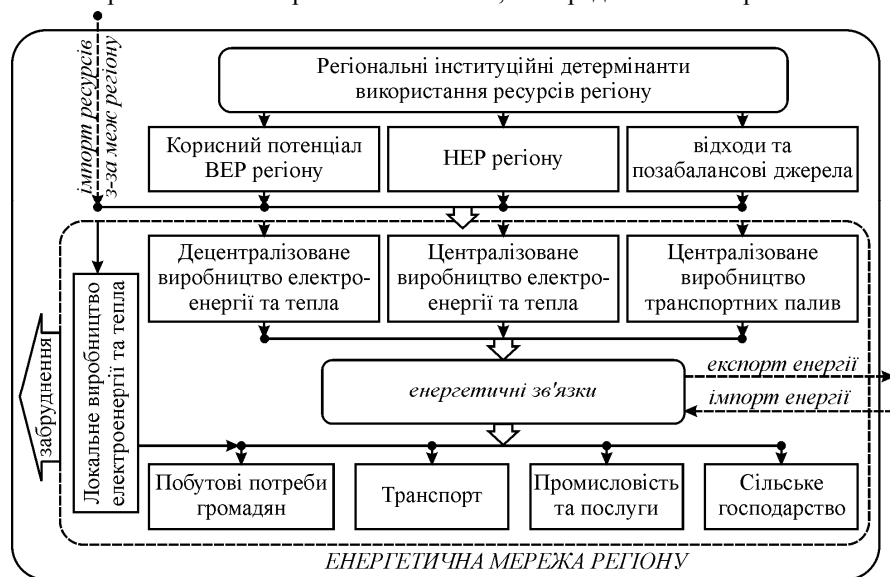

Рис. 4. Принципова схема інституційно-структурного представлення регіональної енергетичної системи

Отже, можемо формулювати дефініцію РЕС. Регіональна енергетична система – комплекс споживачів енергії, які характеризуються просторовими та якісними характеристиками потреб та просторовим описом економічно та екологічно доступним і мобільним потенціалом енергоресурсів, який визначається сукупністю чинників, притаманних конкретному регіону.

Література

1. Quaschnig, V. Understanding Renewable Energy Systems / Volker Quaschnig. – London : Earthscan; Carl Hanser Verlag GmbH & Co KG. – 2005. – 289 p.

2. Bernal-Agustin, J.L. Simulation and optimization of stand-alone hybrid renewable energy systems / Jose L. Bernal-Agustin, Rodolfo Dufo-Lopez // Renewable and Sustainable Energy Reviews. – 2009. – № 13. – P. 2111-2118.
3. Cormio, C. A regional energy planning methodology including renewable energy sources and environmental constraints / C. Cormio, M. Dicorato, A. Minoia, M. Trovato // Renewable and Sustainable Energy Reviews. – 2003. – Vol. 7, Iss. 2. – P. 99-130.
4. Potential future waste-to-energy systems / Thorin E., Guziana B., Song H., Jääskeläinen A. and oth. / REMOWE report № 4.1.3. [Electronic resource]. – Mode of access <http://mdh.diva-portal.org/smash/get/diva2:583809/FULLTEXT01.pdf>.
5. Wolsink, M. Planning of renewables schemes: Deliberative and fair decision-making on landscape issues instead of reproachful accusations of non-cooperation / Maarten Wolsink // Energy Policy. – 2007. – Vol. 35, Iss. 5. – P. 2692-2704.
6. The Potential of Renewable Energy. An Interlaboratory White Paper / U.S. Department of Energy. – Golden, Colorado: Solar Energy Research Institute. – 1990. – 198 p.
7. Costello, R. Institutional opportunities and constraints to biomass development / Raymond Costello, Janine Finnell // Biomass and Bioenergy. – 1998. – Vol. 15, Iss. 3. – P. 201-204.
8. Стадницький, Ю.І. Просторова організація соціально-економічних систем: словник довідник / Ю.І. Стадницький, І.М. Комарницький. – Львів : Вид-во "Апріорі" 2010. – 464 с.

Колісник Р.Б. Определение теоретической сущности понятия "региональная энергетическая система" в контексте развития возобновляемой энергетики

Осуществлен обзор подходов к трактовке понятия "энергетическая система" и "региональная энергетическая система". Установлено, что энергетическая система региона не может рассматриваться в виде энергетического баланса, отображающего структуру производства и импорта энергии и ее потребления. Обосновано, что региональные энергетические системы отличаются проявлением институционных и демографических факторов в регионе, а потому должны учитываться в модели энергетической системы. Предложено определение и схема региональной энергетической системы.

Ключевые слова: энергетическая система; регион; региональная энергетическая система; возобновляемые энергоресурсы

Колісник Р.Б. Determination the theoretical definition "regional energy system" under the conditions of renewable of energy development

Approaches to determining definition "energy system" and "regional energy system" were overviewed. Determined, that regional energy system can't be considered only as energy balance, displaying structure of energy production and consuming. Grounded that regional energy systems differ subject to regional institutional and demographic factors. Definition and design of regional energy system were proposed.

Keywords: energy system, region, regional energy system, renewable energy sources, region.

УДК 338.2:33

Асист. Ю.С. Колодій – НУ "Львівська політехніка"

ІНДИКАТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

Досліджено систему індикативного планування у будівельній галузі. Виявлено роль індикативного планування в управлінні розвитком будівельної галузі. Проаналізовано особливості розвитку інвестиційної діяльності будівельної галузі. Охарактеризовано систему показників індикативного планування інвестицій. Запропоновано індикатори розвитку інвестиційної діяльності будівельної галузі, а також індикатори передпроектного плану, індикатор введення в дію виробничих потужностей та індикатор необхідного обсягу інвестицій.

Ключові слова: індикативне управління, будівельна галузь, інвестиційна діяльність, показники розвитку галузі, індикатори.

Актуальність проблеми. Будівельна галузь належить до числа основних галузей економіки України, і тому вдосконалення управління у сфері будівництва має головне значення. Особливо актуальним є вдосконалення управління інвестиційною діяльністю будівельної галузі.

Аналіз останніх наукових досліджень. Різні аспекти теорії і методології вирішення проблеми вдосконалення галузевих аспектів управління інвестиціями в економіку висвітлено в роботах Ю.П. Алексєєва, В.М. Аньшина, І.А. Бланка, Ю.С. Брумана, Л.С. Валінурової, О.С. Виханського, В.В. Гончарова, П.В. Горячкіна, Ю. Гусарова, А.Ю. Єгорова, та ін. У роботах цих авторів розкрито певні теоретичні та методологічні аспекти удосконалення управління інвестиційною діяльністю в сучасних умовах, проте не достатньо розкриті питання індикативного планування у будівельній сфері.

Мета роботи – визначення показників індикативного планування інвестиційної діяльності будівельної галузі. Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність будівельної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Індикативне планування – це одна з форм державного регулювання ринкової економіки. За своєю природою індикативне планування є системою необов'язкових рекомендацій для суб'єктів ринкових відносин, визначає деякі пріоритети, які мають максимальну державну підтримку. Водночас певна частина індикативного планування є директивною, зокрема це стосується заходів, що фінансуються з бюджету. Директивними і контрольованими залишилися показники державного контракту і державного замовлення, державні ціни, ліміти централізованих капітальних вкладень. Характерна риса індикативного планування – це закладена можливість здійснювати коригування показників плану розвитку економіки відповідно до змін у розвитку ринку [2].

Запропоновані в індикативному плані показники досягаються через заходи державного впливу – регулятори. На макрорівні як індикатори використовують показники, що характеризують: динаміку розвитку регіональної і галузевої економіки; фінансів, грошового обігу, товарного, фінансового та валютного ринків; очікуваного руху цін, використання трудових ресурсів, рівня життя населення; зовнішньоекономічних зв'язків, експорту та імпорту; обсягу і структури інвестицій, їх ефективності. В індикативному плані передбачають також регулятори і нормативи (обов'язкові та рекомендовані), за допомогою яких держава має намір управляти економікою: норми амортизаційних відрахувань, податкові ставки, облікові ставки національного банку.

До системи показників індикативного планування інвестицій потрібно віднести три групи показників, що характеризують [1]:

- загальний обсяг інвестицій та їх структури;
- обсяги проектно-дослідницьких робіт;
- обсяги будівельно-монтажних робіт.

Планування обсягів інвестицій в індикативному плані корелює з основними індикаторами розвитку національної економіки відповідно до потреб суспільства і встановлених пріоритетів. Обсяг інвестицій розраховується виходячи з очікуваного приросту виробничих потужностей і основних фон-

дів усіх виробничих галузей, об'єктів соціальної сфери, освіти, науки, культури, охорони здоров'я. Введення в дію виробничих потужностей та об'єктів соціальної сфери – основний показник індикативного плану інвестицій, який виражає кінцеву продукцію у відповідних натуральних одиницях виміру (наприклад, квадратних метрів житлової або корисної площі).

У виробничих галузях очікуване введення потужностей може диференціюватися відповідно до очікуваної структури інвестицій: нове будівництво, реконструкція, технічне переозброєння, розширення діючих виробництв. Відповідно до цього, індикатор введення в дію виробничих потужностей в плановому періоді ВП може бути визначений за формулою [1]

$$ВП = ВП_{nn} + 3П_{но} + 3П_{рек} - МП_c,$$

де: $ВП_{nn}$ – величина виробничих потужностей на початок планового періоду; $3П_{но}$ – збільшення потужностей за рахунок нового будівництва; $3П_{рек}$ – збільшення потужностей за рахунок реконструкції, розширення, переобладнання; $МП_c$ – зменшення потужностей через вибуття нерентабельних застарілих виробництв.

Індикатор незавершеного будівництва визначають за реальними інвестиціями та основними фондами – вартості незавершених і не зданих в експлуатацію будівель та споруд, не змонтованого та не встановленого обладнання. Він показує очікуваний рівень використання, освоєння інвестицій та позначається на балансі інвестора. Цей індикатор потрібно зіставляти з фактичними даними у будівельній галузі, що відображено в табл. 1.

Табл. 1. Кількість будівель та інженерних споруд незавершеного будівництва

Рік	Загальна кількість незавершених будівель та інженерних споруд	У тому числі	
		будівель	інженерних споруд
2004	27383	19435	7948
2005	25912	18010	7902
2006	24485	16835	7650
2007	22701	15574	7127
2008	21516	14688	6828
2009	19989	13682	6307
2010	18977	13018	5959
2011	18261	12519	5742
2012	16654	11347	5307

Складено за даними Держкомстату України[8]

За державними інвестиціями можуть також плануватися ліміти – ресурсні індикатори, що визначають граничну величину вкладень під передбаченого введення в дію виробничих потужностей, об'єктів невиробничої сфери, створення необхідних будівельних доповнень, які не повинен перевищувати замовник у разі фінансування об'єктів за рахунок бюджетних асигнувань. Індикативний план розробляють, як правило, в умовах, коли затверджені проектно-кошторисної документація ще немає, а недержавний інвестор ще не визначився зі своїми витратами. У цьому випадку використовують реальні питомі інвестиції, що визначаються на підставі передових вітчизняних і зарубіжних аналогів інвестиційних проектів.

Необхідний обсяг інвестицій $I_{необх}$ визначається за формулою [1]

$$I_{необх} = I_{пит} \times I_{пл} + D,$$

де: $I_{пит}$ – питомі реальні інвестиції на одиницю потужності в плановому періоді у вартісному вираженні; $I_{пл}$ – індикатор приросту потужності у відповідних фізичних одиницях виміру; D – необхідний доробок з будівництва об'єктів, розрахований у вартісному вираженні. Отже, для будівельної галузі корисно визначити необхідний обсяг інвестицій і порівняти з показником фактичних інвестицій в основний капітал, що відображено в табл. 2 для визначення динаміки розвитку.

Табл. 2. Інвестиції в основний капітал

Рік	Освоєно	
	у фактичних цінах, млн грн	у % до попереднього року
2004	75714	128,0
2005	93096	101,9
2006	125254	119,0
2007	188486	129,8
2008	233081	97,4
2009	151777	58,5
2010	150667	99,4
2011	209130	122,4

Складено за даними Держкомстату України[8]

Важливим розділом індикативного плану інвестиційної діяльності є розроблення структури джерел фінансування інвестицій. Індикативне планування джерел інвестицій необхідне з низки факторів:

- формування державного бюджету (дохідної, видаткової частин, дефіциту);
- визначення частки участі різних інвесторів у фінансуванні проектів;
- створення державних ресурсних резервів;
- прогнозування діяльності фінансово-кредитних установ;
- визначення індикаторів розвитку інвестиційної сфери: обсягів проектно-дослідницьких робіт, підрядних будівельно-монтажних робіт, розвитку підприємств і галузей будівельної індустрії;
- визначення розмірів і періодів державних позик.

Індикативне планування технологічної структури реальних інвестицій, тобто визначення очікуваних витрат на будівельно-монтажні роботи, придбання технологічного обладнання, інструменту та інвентарю, інші потреби, включаючи проектно-дослідницькі роботи, дає змогу визначити індикатори обсягів будівельно-монтажних та проектно-дослідницьких робіт.

Індикативне планування проектно-дослідницьких робіт покликане передбачити своєчасну розробку проектно-кошторисної документації як для передбачених у плані об'єктів будівництва, так і для прогнозованих у майбутньому, за межами індикативного періоду.

Крім проектно-кошторисної документації для поточного та перспективного будівництва, проектні організації повинні розробляти схеми розвитку та розміщення галузей і регіонів господарського комплексу, схеми і проекти районних планувань, типові проекти та нормативні документи, необхідні для здійснення проектування в країні. Тому індикативні плани проектно-дос-

лідницьких робіт потрібно розробляти на два періоди: передпроектний (довгостроковий 10-15 років) і поточний проектний (корткостроковий 1-3 роки).

Індикаторами передпроектного плану є:

- ліміти інвестицій на проектно-дослідницькі роботи, які фінансуються за рахунок державного бюджету (розроблення галузевих і регіональних схем розвитку, районних планувань, типових проектів, нормативних документів з проектування і будівництва);
- ліміти інвестицій на проектно-дослідницькі роботи для державних виробничих і соціальних об'єктів у галузевому і територіальному розрізах;
- обсяги проектно-дослідницьких робіт, які будуть здійснюватися за рахунок усіх джерел фінансування, крім держбюджету.

У поточному проектному плані обсяги проектно-дослідницьких робіт деталізуються за джерелами фінансування, конкретних об'єктів і проектним організаціям. Розроблення індикативного плану будівельного виробництва необхідне для своєчасного забезпечення інвестицій потужностями будівельно-монтажних підприємств, організацій і фірм.

У цьому плані можуть бути передбачені такі індикатори:

- обсяги будівельно-монтажних робіт (кошторисна вартість), що виконуються підрядним і господарським способами;
- обсяги будівельно-монтажних робіт за державними об'єктами будівництва, у тому числі за введеними в дію об'єктами у плановому періоді;
- обсяги будівельно-монтажних робіт, деталізовані для конкретних інвесторів та виконавців робіт, зокрема для об'єктів, що підлягають введенню в планованому періоді;
- введення в дію виробничих потужностей і об'єктів нового будівництва або розширення діючого виробництва;
- введення в дію виробничих потужностей внаслідок реконструкції і технічному переозброєнню діючих підприємств;
- введення в дію об'єктів соціальної сфери: житла, об'єктів комунального господарства, культурно-побутового призначення, освіти, охорони здоров'я у відповідних одиницях виміру.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок у цьому напрямі. В Україні головною перешкодою на шляху соціально-економічного розвитку є застаріла система управління, в якій фактично відсутні процедури аналізу, розробки політики, соціально-економічного прогнозування, стратегічного планування, системного моніторингу й оцінювання досягнутих результатів. На цей час мало досліджень проводять по індикативному плануванню і оцінці інвестиційної діяльності будівельної галузі на регіональному рівні з урахуванням основних напрямів соціально-економічного та інвестиційного розвитку регіональної економіки загалом. Впровадження системи індикативного управління дасть змогу створити ефективну, конкурентну і демократичну модель індикативного управління розвитком будівельної галузі, за якої фактично саме суспільство щорічно за власні бюджетні кошти найматиме державні органи управління та відповідальних посадових осіб для професійного управління будівельною галуззю. Щодо цієї тематики потребують подальшого дослідження питання удосконалення фінансово-кредитних інструментів, системи страхування та покращення інвестиційного клімату у будівельній галузі.

Література

1. Гончаров А.Б. Инвестування : навч. посібн. [для самост. вивч. дисц.]. – Харків : Вид. дім "ІНЖЕК", 2003. – 336 с.
2. Економічна енциклопедія. – У 3-ох томах. – Т. 1. / редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Вид. центр "Академія", 2000. – 864 с.
3. Магомадов В.Д. Индикаторы инвестиционных процессов строительной сферы экономики и их применение в планировании развития северных регионов / В.Д. Магомадов // Вестник Московского экономического ин-та. – 2007. – № 2. – С. 72-80 (0,55 п.л.) – авт. вкл. 0,55 п.л.
4. Алексеев, Ю.П. Соціальна політика : підручник / Ю.П. Алексеев, А.И. Берестова, В.Н. Бобков та ін. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – М. : Изд-во "Испит", 2004. – 211 с.
5. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента / И.А. Бланк. – К. : "Ника-Центр" : Изд-во "Эльга"-Н, 2001. – Т. 1. – 531 с.; Т. 2. – 511 с.
6. Виханский О.С. Стратегическое управление : учебник [для студ. ВУЗов] / О.С. Виханский. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во "Гардарики", 2003. – 292 с.
7. Аньшин В.М. Инновационный менеджмент : учебн. пособ. / под ред. В.М. Аньшина, А.А. Дагаева. – Изд. 3-е, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во "Дело", 2007. – 584 С.
8. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ukrstat.gov.ua>.

Колодий Ю.С. Индикативное планирование инвестиционной деятельности в строительной отрасли

Исследована система индикативного планирования в строительной отрасли. Обнаружена роль индикативного планирования в управлении развитием строительной отрасли. Проанализированы особенности развития инвестиционной деятельности строительной отрасли. Охарактеризована система показателей индикативного планирования инвестиций. Предложены индикаторы развития инвестиционной деятельности строительной отрасли, а также индикаторы предпроектного плана, индикатор ввода в действие производственных мощностей и индикатор необходимого объема инвестиций.

Ключевые слова: индикативное управление, строительная отрасль, инвестиционная деятельность, показатели развития отрасли, индикаторы.

Kolodiy Yu.S. Indicative planning of investment in the construction industry

Annotation. In the article the system of indicative planning in the construction industry is researched. Showed the role of indicative planning in managing the development of the construction industry. Analyzed the features of investment construction industry. Characterized scorecard indicative investment planning. Indicated an indicator of investment construction industry, as well as indicators of pre-project plan, the introduction of indicator production capacity, and the indicator required investment.

Keywords: indicative management, construction industry, investment, indicators of industry indicators.

УДК 336.221:330.567.28(477)

Аспір. К.В. Кощенко¹ –

ПВНЗ Європейський університет, м. Київ

ОЦІНЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Досліджено інструменти фінансового регулювання доходів домогосподарств та обґрунтовано вплив держави на величину їх доходів через механізм оподаткування, який зводиться до: оподаткування трудових доходів членів домогосподарств; оподаткування доходів від підприємницької діяльності; оподаткування доходів від фі-

нансово-інвестиційної діяльності; оподаткування доходів від операцій з майном, що перебуває у власності членів домогосподарства.

Ключові слова: фінансове регулювання, податкове регулювання, доходи домогосподарств, трудові доходи, доходи від підприємницької діяльності, доходи від фінансово-інвестиційної діяльності, доходи від операцій з майном.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці та соціальній сфері, потребують врахування їх наслідків у всіх сферах діяльності, зокрема і податковій. Внаслідок цих трансформацій особливої уваги потребує зміна методів перерозподілу податкового навантаження між різними соціальними групами населення. В сучасних умовах відбувається розширення сфери використання фіскальних механізмів соціального вирівнювання з метою підвищення рівня життя населення та його соціальної стійкості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти вдосконалення податкової політики висвітлено у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців: А.В. Бризгаліна, А.С. Веткіна, В.П. Вишневського, Л.І. Гончаренко, П.А. Кадочнікова, В.В. Курочкина, Л.П. Павлової, М.В. Романовського, Д.Г. Черника, Т.Ф. Юткіної і інших.

Проблемам податкового регулювання економіки загалом і окремих її сегментів присвячено праці таких вчених-економістів як: І.В. Алексеев, О.І. Баркова, Е.В. Балацький, І.В. Горський, М.С. Дерев'янка, Е.В. Журавська, Е.А. Коломак, А.В. Макрушин, Д.Л. Ушакова, О.П. Харитонова і інших. Проте недостатньо уваги приділяють обґрунтуванню принципів формування раціональної податкової політики, яка б включала елементи не тільки фіскального регулювання, але і саморегулювання, які б позитивно позначалися на рівні фінансового забезпечення домогосподарств.

Мета роботи полягає в дослідженні інструментів фінансового регулювання доходів домогосподарств та обґрунтуванні впливу держави на величину доходів домогосподарств через механізм оподаткування.

Виклад основного матеріалу. В Україні державне фінансове регулювання доходів домогосподарств представлено низкою методів та інструментів, серед яких найбільш вагомий вплив має податкове регулювання. Вплив держави на розмір доходів домогосподарств через механізм оподаткування зводиться до: оподаткування трудових доходів членів домогосподарств; оподаткування доходів від підприємницької діяльності; оподаткування доходів від фінансово-інвестиційної діяльності; оподаткування доходів від операцій з майном, що перебуває у власності членів домогосподарства. Найбільш загальним показником, що відображає масштаби податкового фінансового регулювання доходів домогосподарств є обсяг надходжень податку з доходів фізичних осіб (рис. 1).

Україна є дуже неоднорідною з погляд економічного розвитку і це засвідчують показники податкових надходжень. Як свідчать дані рис. 1, найбільші обсяги надходжень податку з доходів фізичних осіб у 2012 р. були у Донецькій та Дніпропетровській областях – це області, що характеризуються одними із найвищих показників економічного розвитку (за рівнем ВРП на

¹ Наук. керівник: проф. Н.С. Прокопенко, д-р екон. наук